

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLERİNİN WEB 2.0 ARAÇLARINDAN YARARLANMA DURUMLARI*

 Emre YAVUZ^a

 Mehmet KORKMAZ^b

Özet

Bu araştırmanın temel amacı DKAB öğretmenlerinin din öğretimi etkinliklerinde hangi web 2.0 araçlarını, ne sıklıkta ve hangi amaçla kullandıklarını ortaya koymaktır. Çalışma, alan araştırması olduğu için tarama modeli esas alınmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket Adana ilinde görev yapmakta olan öğretmenlere uygulanmış, 133 adet veri elde edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 20 istatistik programı ile surveyey sitesinde yer alan istatistikler kullanılmıştır. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar ise NVivo 12 programında betimsel analiz yaklaşımına uygun olarak temalara ve kodlara ayrılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarından haberdar oldukları, din öğretimi faaliyetlerinde bu araçlardan yararlandıkları, “kalıcı öğrenme”, “çağa ayak uydurma”, “dikkat çekme” vb. amaçlarla Web 2.0 araçlarının din öğretiminde kullanılması gerektiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Katılımcıların fotoğraf, video ve sunum araçlarından sıklıkla yararlandıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan DKAB öğretmenleri genellikle başkaları tarafından üretilen dijital materyalleri kullanmaktadırlar. Az da olsa kendileri de dijital materyal üretme çalışması yapmaktadırlar. Ayrıca DKAB öğretmenleri, eğitim-öğretim faaliyetlerinde Web 2.0 araçlarının kullanılmasını bir ihtiyaç olarak görmektedirler.

Anahtar Kelimeler: DKAB, Din öğretimi teknolojisi, Web 2.0 araçları

THE USE OF WEB 2.0 TOOLS OF RELIGIOUS CULTURE AND ETHICS TEACHERS

Abstract

The main purpose of this research is to reveal which Web 2.0 tools, how often and for what purpose, teachers of Religious Culture and Ethics (RCET) use in religious education activities. Since the study is a field research, scanning model was taken as basis. The questionnaire developed by the researcher was applied to the teachers working in Adana, and 133 data were obtained. In the analysis of the data, SPSS 20 statistics program and statistics on the surveyey site were used. The answers to the open-ended questions were divided into themes and codes in accordance with the descriptive analysis approach in the NVivo 12 program. According to the results of the research, it was determined that Religious Culture and Ethics teachers were aware of Web 2.0

* Bu çalışma, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı – Din Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Emre YAVUZ'un Prof. Dr. Mehmet KORKMAZ danışmanlığında yürüttüğü "DKAB Öğretmenlerinin Din Derslerinde Web 2.0 Araçlarını Kullanım Durumlarının İncelenmesi (Adana Örneği)" isimli yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

^a Öğr., Nurettin Topçu İmam Hatip Ortaokulu, emre01yavuz@gmail.com

^b Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi, mkorkmaz@erciyes.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 20.04.2023, Makale Kabul Tarihi: 19.06.2023

tools, they benefited from these tools in religious teaching activities, "permanent learning", "keeping up with the times", "attracting attention" etc. For these purposes, it has been determined that they think that Web 2.0 tools should be used in religious education. It was found that the participants frequently benefited from photography, video and presentation tools. Teachers of Religious Culture and Ethics teachers participating in the research generally use digital materials produced by others. Although a little, they also work on producing digital materials. In addition, Religious Culture and Ethics teachers see the use of Web 2.0 tools in educational activities as a need.

Keywords: RCET, Religious teaching technology, Web 2.0 tools.

Giriş

Dünya çapında internet kullanımı ile ilgili istatistikler sunan "İnternet World Stats" isimli Web sitesinin 31 Temmuz 2022 tarihli istatistiklerine göre Türkiye'de 72.500.000 kişi aktif olarak internet kullanmaktadır (Europe Internet Users and Population Statistics, t.y.). Ayrıca TÜİK tarafından gerçekleştirilen Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması sonuçlarına göre 2021 yılında hanelerin %92'sinin evden internet erişimine sahip olduğu ifade edilmiştir (TÜİK Kurumsal, 2021). Bu istatistikler ülkemizde yüksek oranda internet erişimine sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, internetin pek çok alanda önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır.

Teknoloji ve internet alanında yaşanan gelişmeler diğer alanları olduğu gibi eğitimi de etkilemektedir. Milli Eğitim Bakanlığı da eğitim süreçlerinde internetten etkin şekilde yararlanmak ve bünyesinde görev yapan öğretmenleri bu konuda geliştirmek amacıyla çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu bağlamda 2010 yılında başlatılan (Ekici & Yılmaz, 2013, s. 322) Fatih projesi, okulların teknolojik donanım altyapısını güçlendirmek ve sahada görev yapan öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetleri ile bilgi ve iletişim teknolojilerinden daha fazla istifade etmesini sağlamak amacıyla hayata geçirilmiştir. Söz konusu projenin başarıya ulaşılabilmesi için öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri alanında bir takım yeterliklere sahip olmaları ve kendilerini BT alanında sürekli yenilemeleri bir ihtiyaç ve zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, din öğretimi alanında görev yapan öğretmenlerin de bilgisayar teknolojileri konusunda yeni bilgi ve becerilere sahip olmaları gerekmektedir (M. Korkmaz, 2021, s. 234).

Yapılan araştırmalara göre (Arıcı, 2018; Çınar, 2016) nitelikli öğretmen yetiştirmek, din öğretimi alanındaki önemli sorunlardan biridir. Öğretmenlerin yeterli bilgi ve donanıma sahip olması, din öğretiminin verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi için hayati önem taşımaktadır. DKAB öğretmenlerinin öğrencilerin öğrenme stilleri ve farklı özellikleri hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olması, her öğrencinin öğrenme ihtiyaçlarına uygun bir eğitim sunabilme imkanı oluşturabilir. Böylece, öğretim yöntemleri çeşitlendirilebilir, araç-materyallerin etkili bir şekilde kullanılmasıyla öğrencilerin öğrenme sürecine önemli katkılar sağlanabilir. Bu noktada, internet teknolojilerinden yararlanmak da son derece önemlidir. Çünkü öğrencilerin teknolojiyi kullanarak öğrenme süreçlerine katılması daha verimli bir öğrenme deneyimi yaşamalarını sağlar. Tüm bunlar DKAB öğretmenlerinin profesyonel bir takım yeterliklere sahip olması gerektiğini göstermektedir.

Din öğretimi alanında yaşanan sorunlardan diğeri ise bu alanda kullanılan yöntemlerin yetersizliğidir. DKAB öğretmenlerinin öğretim yöntem ve tekniklerine yönelik tutumlarının incelendiği bir araştırmada öğretmenlerin çoğunlukla anlatım ve soru-cevap yöntemini kullandıkları bulgusuna ulaşılmıştır (Baltacı & Aydın, 2019, s. 13). Oysa öğretim sürecinde farklı teknikler, stratejiler ve materyallerin kullanılması ile öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verilebilir. Dolayısıyla, DKAB öğretmenlerinin öğrencilerin daha iyi öğrenmelerine yardımcı olabilecek etkili yöntem, araç ve materyalleri kullanmaları gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlerin yenilikçi öğretim teknolojilerinden yararlanmaları öğretim ortamlarının zenginleştirilmesine de katkı sunabilir.

Birkaç asır önce kullanılan öğretim teknolojileri genellikle sınırlı, basit araçlar ve materyallerden oluşmaktaydı. Örneğin; kara tahtalar, tebeşirler ve kitaplar gibi malzemeler kullanılıyordu. Ancak günümüzde öğretim teknolojileri büyük ölçüde gelişmiştir. Etkileşimli tahtalar, interaktif öğrenme yazılımları, çevrim içi eğitim platformları, sanal gerçeklik uygulamaları vb. teknolojik araç ve materyaller öğrenme sürecini daha etkili hale getirmek amacıyla kullanılmaktadır. Bu gelişmeler, öğrencilerin daha etkileşimli bir şekilde öğrenmelerine, öğretmenlerin ise daha verimli bir öğrenme ortamı oluşturmalarına olanak tanımaktadır. Bu nedenle, DKAB öğretmenlerinin bu teknolojileri yakından tanımaları ve derslerinde etkili bir şekilde kullanmaları gerekmektedir. Bu sayede, öğrencilerin belirlenen hedeflere ulaşmaları, din öğretimi içeriklerine daha fazla ilgi duymaları ve uygun öğrenme yaşantısı geçirmeleri sağlanabilir.

DKAB öğretmenlerinin filmleri kullanma durumları ile ilgili yapılan bir araştırmada öğretmenlerin video/film materyali bulma konusunda çeşitli sorunlar yaşadıkları görülmektedir (M. Korkmaz, 2017, s. 53). Öğretmenlerin güncel teknolojik materyal bulma sorunu, din öğretimi alanında karşılaşılan önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun öğretim materyallerinin teknolojik gelişmeler çerçevesinde geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Covid-19 pandemisi ile birlikte din öğretimi sürecinde dijital öğrenme materyalleri daha fazla önem kazanmıştır. Okulların zorunlu olarak uzaktan eğitime geçmesi, din öğretimi etkinliklerinin bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak yapılmasını gerektirmiştir. Bu süreçte öğretmenler güncel öğretim teknolojilerinden yararlanmışlardır. Öğretmenlerin derslerini planlama ve uygulama süreçlerinde bilgi iletişim teknolojilerinden yararlanmalarının önemi pek çok araştırmada vurgulanmıştır (Çetin & Mahiroğlu, 2008; Yeşiltaş & Turan, 2015; Yünkül, 2019). Bu araştırmalar, bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımının öğrenme sürecinde kalıcılığı artırdığını, akademik başarıyı olumlu yönde etkilediğini ve öğrencilerin derslere karşı tutumunu geliştirdiğini ortaya koymuştur. Başka bir araştırmada ise Web tabanlı portfolyo yöntemi kullanımının öğrencilerin tamamı tarafından olumlu bulunduğu, yapılan etkinliklerin zevkli ve eğlenceli olduğu ifade edilmiştir (Kutlu vd., 2014, ss. 341-342). Bütün bu ve benzeri bulgular günümüz öğretmenlerinin derslerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanması gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır.

Eğitimde yararlanılan güncel teknolojilerden biri de Web 2.0 araçlarıdır. Web 2.0 ilk olarak Tim O'Reilly ve Dale Dougherty tarafından tasarlanıp 2005 yılında Web'de tanımlanmıştır (Çukurbaşı vd., 2022, s. 5). Web 2.0, eski klasik Web ortamından farklı olarak daha fazla etkileşim, işbirliği ve paylaşım özelliklerine sahip, kullanıcıların öne çıktığı ve kullanıcılara yönelik bir yaklaşım benimseyen yeni bir

web ortamıdır (Köse & Deperlioğlu, 2010, s. 337). Kategorilerine göre Web 2.0 araçlarına, fotoğraf araçları, video araçları, kavram haritası ve diyagram araçları, infografik araçları, sunum araçları, animasyon araçları, oyun araçları, ölçme değerlendirme araçları, sosyal medya araçları, öğrenme yönetim sistemi (LMS) araçları, artırılmış ve sanal gerçeklik araçları örnek verilebilir. Bu araçlar her geçen gün gelişmekte ve sayıları artmaktadır.

Web 2.0 araçlarının öğrenciler için ilgi çekme, etkili öğrenme, bilgi okur-yazarlığı, grup çalışması alışkanlığı kazandırma, üst düzey bilişsel düşünme becerileri geliştirme, yapılandırmacı problem çözme, bireysel gelişim ve sorumluluk alma gibi konularda eğitim ortamlarına katkı sağladığı ifade edilmektedir (Karaman vd., 2008, s. 39). Bu nedenle DKAB öğretmenlerinin ve öğrencilerin öğretim sürecinde aktif olarak içerik hazırlayabilecekleri, iş birliği ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirebilecekleri Web 2.0 araçlarını kullanmaları beklenir. Bu araçların eğitim ortamlarında kullanılması sınıf içi öğrenme-öğretme ortamlarında etkileşimi artırmanın yanı sıra kalıcı öğrenmeler sağlayabilir. Güncel öğretim teknolojilerinde önemli bir role sahip olan Web 2.0 araçlarının din öğretiminde kullanılması eğitim ortamlarının zenginleşmesine önemli katkılar sağlayabilir. Nitekim yapılan bir araştırmada din öğretiminde Web 2.0 araçlarından Kahoot! uygulaması kullanımının öğretim sürecinin verimliliğini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Altunkaynak, 2021, ss. 120-121).

Öte yandan Web 2.0 araçları din öğretimi alanındaki bilgilerin aktif bir şekilde üretilip, paylaşılmasına imkân sağlaması bakımından da önemlidir. Bu araçların derslerde kullanılması öğretmenlerin iş yükünün azalmasına (Tuzcuoğlu & Hastürk, 2022, s. 314), mesleki gelişimlerine (Özpinar, 2020, s. 831) ve özyeterliklerine de olumlu katkılar sağlayabilir. Ayrıca yukarıda bahsedilen din öğretimi alanında karşılaşılan güncel materyal bulma sorunları, Web 2.0 araçlarının sağladığı imkânlar sayesinde çözülebilir. Öğretmenler bu araçlar sayesinde kendi içeriklerini üretebilir, paylaşabilir ve kullanabilirler. Bu nedenle Web 2.0 araçlarını tanıyacak, bunları din öğretimi alanıyla bütünleştirecek, sözü edilen alanda bilgi ve beceri sahibi öğretmenlere daha fazla ihtiyaç vardır.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, din öğretimi sürecinde Web 2.0 araçlarının ne ölçüde ve nasıl kullanıldığı konusunda henüz yeterli araştırma yapılmamıştır. Dolayısıyla, sahadaki durumun ne olduğu, öğretmenlerin bu konuda ne tür zorluklar yaşadıkları, bahsi geçen konudaki yetkinlikleri vb. hususlarda bilimsel araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu bağlamda araştırmanın temel problemini “DKAB öğretmenlerinin derslerinde Web 2.0 araçlarını kullanma durumları nedir?” sorusu oluşturmaktadır. Bu temel probleme cevap bulabilmek için aşağıda verilen alt problemlerin de yanıtı aranacaktır:

1. DKAB öğretmenleri Web 2.0 araçlarını tanımakta mıdır?
2. DKAB öğretmenleri derslerinde hangi Web 2.0 araçlarını kullanmaktadırlar?
3. DKAB öğretmenleri Web 2.0 araçlarını derslerinde hangi amaçlarla ve ne sıklıkla kullanmaktadırlar?
4. DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçları kullanma yaklaşımları nasıldır? (Üretici mi tüketici mi?)
5. DKAB öğretmenleri Web 2.0 araçlarıyla hangi tür materyaller üretmektedirler?

A. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Ülkemizde din öğretimi teknolojisiyle ilgili yapılan çalışmalar olmakla birlikte (Demir, 2020; M. Korkmaz, 2021), DKAB öğretmenlerinin kullandıkları öğretim teknolojilerini konu alan araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Din eğitimi biliminin gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla yapılabilecek çalışmalardan birisi de DKAB öğretmenlerinin kullandıkları öğretim teknolojileri ile ilgilidir. Bu bağlamda çalışmanın amacı DKAB öğretmenlerinin eğitimde hangi Web 2.0 araçlarını ne sıklıkta ve hangi amaçlarla kullandıklarını ortaya koymaktır. Bununla beraber DKAB öğretmenlerinin söz konusu araçları nasıl kullandıklarına ve bu konudaki yetkinliklerine dair cevap aranacaktır.

Literatürde, DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarını kullanım durumlarını ortaya koyan müstakil bir çalışmaya rastlanılmamış olması sebebiyle, bu çalışmanın özgün olduğu söylenebilir. Bu çerçevede araştırma din öğretimi teknolojisi konusunda, doğrudan sahadan bulgular içermesi sebebiyle literatüre farklı bakış açıları kazandırabilir, literatürde geçen teknolojilerin ne ölçüde kullanıldığı veya bunların geçerliliği konusunda aydınlatıcı bilgiler sunabilir. Ayrıca bu çalışmayla DKAB öğretmenleri de Web 2.0 araçlarının eğitimde kullanımı konusunda bir farkındalığa sahip olabilir.

Bu çalışma aynı zamanda din öğretiminde çeşitliliği ve verimliliği artıracak yeni çalışmaların yapılmasına yönelik veriler sunabilir. Yine din öğretimi faaliyetlerinde özel öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi konusunda katkı sağlayabilir. Milli Eğitim Bakanlığına DKAB öğretmenlerinin öğretim teknolojileriyle ilgili güncel yeterlik durumları hakkında bilgi sunmak suretiyle, onlara yapılacak hizmet içi eğitim çalışmalarına önemli ipuçları sağlayabilir. Ayrıca bu araştırma, sahada yapılacak yeni araştırmalara da yol gösterici bulgular sunabilir.

B. YÖNTEM

1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, DKAB öğretmenlerinin öğretim sürecinde Web 2.0 araçlarından yararlanma durumlarını betimlemeyi amaçladığından, tarama modeline uygun bir şekilde yürütülmüştür. Tarama modelleri, geçmişte veya günümüzde var olan bir durumu, mevcut haliyle betimlemek için kullanılan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2014, s. 77). Bu modelde araştırmacı var olanı değiştirmeden olduğu şekliyle tanımlamaya çalışır. Araştırmada genel tarama modellerinden biri olan tekil tarama modeli esas alınmıştır. Tekil tarama modelleri, değişkenlerin tek tek tür veya miktar olarak oluşumlarının belirlenmesini amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2014, s. 79). Bu çalışmada DKAB öğretmenlerinin öğretim sürecinde Web 2.0 araçlarından yararlanma durumları ele alınmıştır. Bu çerçevede, onların “Web 2.0 araçlarına ilişkin algıları, kullanım sıklıkları, kullanım amaçları ve yaklaşımları” gibi sorulara cevap aranmıştır.

2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın genel evrenini ülkemizde görev yapan DKAB öğretmenleri, araştırma evrenini ise 2022 yılı itibariyle Adana'da görev yapan 951 DKAB öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini seçilen bu evrenden tesadüfi örnekleme ile belirlenmiştir. Bu minvalde Adana ilinde ikamet eden DKAB öğretmenlerine surveey platformu aracılığıyla çevrim içi anket uygulamasıyla ulaşılmıştır. Çevrim içi anketin tercih edilmesinin nedeni daha düşük maliyetle, coğrafi konuma ve zamana bağlı olmaksızın geniş katılımcı kitlesine ulaşmayı kolaylaştırmasıdır. Gönüllülük esasına göre araştırmaya katılan yüz doksan üç (193) DKAB öğretmenine çevrim-içi anket ulaştırılmıştır. Ancak bunlardan yüz otuz üçünden (133) geri bildirim alınabilmiştir. Bu durumda, örneklemin evrene oranı $133/951=0,1398$ yani yaklaşık %14'tür. Geri bildirim alınan ve metodolojik olarak herhangi bir hata/kusur içermeyen anketlerin tamamı değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmanın geçerliliğinin ve güvenilirliğinin etkilenmemesi için araştırmaya birden fazla katılım çerez (cookie) ile engellenmiştir.

Tablo 1. Araştırma Katılımcılarının Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu, Lisans Programı ve Kıdeme Göre Dağılımı

	S	%	
Cinsiyet	Erkek	55	41,4
	Bayan	78	58,6
Yaş Grubu	21-25	12	9
	26-30	42	31,6
	31-35	24	18
	36-40	29	21,8
	41 ve üzeri	26	19,5
Eğitim Durumu	Lisans	106	79,7
	Yüksek Lisans	26	19,5
	Doktora	1	0,8
Lisans Programı	DKAB/İDKAB	47	35,3
	İlahiyat	78	58,6
	İslami İlimler	5	3,8
	Diğer	3	2,3
Kıdem	1-5 yıl	48	36,1
	6-10 yıl	48	36,1
	11-15 yıl	13	9,8
	16-20 yıl	18	13,5
	21 yıl ve üzeri	6	4,5

Araştırma katılımcılarının çoğunluğunu %58,6'lık oranla bayan öğretmenler oluşturmaktadır. Erkek öğretmenlerin oranı ise %41,4'tür. Araştırma katılımcılarının yaş gruplarına göre en çok 26-30 yaş aralığında oldukları görülmektedir. Eğitim durumu açısından bakıldığında katılımcıların büyük bir kısmı yaklaşık %80'i lisans, %19,5'i yüksek lisans ve %0,8'i ise doktora düzeyinde eğitim almıştır. Lisans programlarına göre dağılım ise şöyledir: Katılımcıların %58,6'sı İlahiyat Fakültesi, %35,3'ü DKAB/İDKAB ve %4'ü ise İslami İlimler Fakültesi mezunudur. Diğer bölümlerden (2 katılımcı Fen Bilgisi ve 1 katılımcı İngilizce İlahiyat) mezun olup DKAB dersine girenlerin oranı ise %2,3'tür. Kıdem açısından bakıldığında ise katılımcıların %36,1'i 1-5 yıl, %36,1'i 6-10 yıl arasında bir kıdeme sahiptir. Buna göre katılımcıların %72,2'si 1-10 yıl kıdeme sahiptir. Bu durumda araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin

büyük bir kısmının dinamik ve genç bir kadrodan oluştuğu söylenebilir. Bu kategorideki öğretmenlerin günümüz teknolojilerine daha hızlı adapte olmaları beklenebilir.

3. Veri Toplama Aracı ve Süreci

Araştırma anketinin geliştirilmesi sürecinde önce literatür taraması yapılmış, daha sonra taslak form oluşturulmuştur. Anketin kapsam ve görünüş geçerliğiyle ilgili bilgi edinmek için uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu bağlamda anket taslak formu, Din Eğitimi Bilim Dalı akademisyenlerinin ve DKAB öğretmenlerinin görüşlerine sunulmuştur. Onlardan gelen görüşler doğrultusunda ankette düzenlemeler yapılmış ve iki kez pilot uygulama yapılmıştır. Bu uygulamalardan sonra, anlaşılmayan ya da yanlış anlaşılan sorular düzeltilerek anketin son şekli verilmiştir. Anketin Web 2.0 kullanım sıklıkları ile ilgili bölümünün güvenilirlik katsayısını belirlemek amacıyla Cronbach Alfa istatistiği kullanılmıştır. İlgili bölümün güvenilirliğine ilişkin yapılan istatistik sonucunda Cronbach Alfa katsayısı 0,90 olarak tespit edilmiştir. Ankette çoğunlukla kapalı uçlu sorular kullanılmıştır, ancak açık uçlu sorulara da yer verilerek bazı konuların arka planı hakkında bilgi toplanmıştır. Anketin resmi olarak uygulanabilir olması için Erciyes Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 22/02/2022 tarihinde onay alınmıştır. Daha sonra araştırmaya Adana Valiliği'nden 18/05/2022 tarih, E-98258552-605.01-49860254 sayılı kararlar veri toplama izni alınmıştır. Gerekli izinlerin tamamlanmasıyla veri toplanmaya başlanmıştır.

4. Verilerin Analizi

Anketi oluşturan kapalı uçlu sorulardan elde edilen nicel verilerin analizinde SPSS 20 istatistik programı ile surveey sitesinde yer alan istatistikler kullanılmıştır. Açık uçlu sorulardan toplanan nitel veriler ise NVivo 12 programı ile betimsel analiz yaklaşımına uygun olarak tema ve kodlar şeklinde ayrıştırılmış ve değerlendirilmiştir.

5. Sınırlılıklar

Araştırma bulguları 2022 yılında Adana ilinde görev yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin kendilerine uygulanan ankete verdikleri cevaplar ile sınırlıdır. Araştırmada anket verileri kullanıldığından anket tekniğine ilişkin sınırlılıklar bu çalışma için de geçerlidir.

C. BULGULAR VE YORUMLAR

1. DKAB Öğretmenlerinin Web 2.0 Araçları Algısı

DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarına ilişkin algıları ve onları tanıma durumları, öğretim sürecinde bu araçların kullanımına yönelik tutum ve yaklaşımlarını belirleyen bir unsur olabilir. Bu bulgular DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarını tanıma, bilme durumları ve bunları nasıl kullandıkları ile ilgili önemli ipuçları verebilir. Bu bağlamda araştırma katılımcılarının Web 2.0 araçlarıyla ilgili ön bilgilerini yoklamak amacıyla "Web 2.0 araçları deyince aklınıza hangi araçlar gelmektedir?" şeklinde açık uçlu bir soru sorulmuştur. Bu sorudan elde edilen veriler analiz edilerek tablo halinde aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2. DKAB Öğretmenlerine Göre Web 2.0 Araçları

	Web 2.0 Aracı Tanımları	S	%
Web 2.0 araçları deyince aklınıza hangi araçlar gelmektedir?	Genel Cevaplar (Araç ismi verilmemiş)	37	27,82
	Kahoot!	25	18,80
	Google Slaytlar	20	15,04
	Google Drive	19	14,29
	Canva	18	13,53
	Google Formlar	18	13,53
	Wordwall	14	10,53
	Google Tablolar	9	6,77
	Sosyal Medya Siteleri	8	6,02
	Mentimeter	4	3,01
	Quizizz	4	3,01
	Plickers	3	2,26
	H5p Uygulamaları	3	2,26
	Quizlet	3	2,26
	EBA	3	2,26
	Padlet	2	1,50
	Dögm Materyal	2	1,50
	LearningApps	2	1,50
	Classdojo	1	0,75
	Online Bulmaca Test Siteleri	1	0,75
	Powtoon	1	0,75
	İmindmap	1	0,75
	Socrative	1	0,75
	Renderforest	1	0,75
Thinglink	1	0,75	
Wordart	1	0,75	
Bilgisi Olmayanlar	12	9,02	
Yanlış Bilgi Sahibi Olanlar	18	13,53	

Tablo 2’de görüleceği üzere araştırma katılımcılarının büyük bir kısmı (%27,82) bu soruya, herhangi bir web 2.0 aracının ismine değinmeksizin genel cevaplar vermişlerdir. Buna ilişkin görüşlerden bir kaç şöyledir: “İnternet siteleri”, “Dijital eğitim araçları”, “İnternetle bağlantılı olan her şey”, “Fotoğraf, video, animasyon, ölçme değerlendirme ile ilgili Web sayfaları”, “Web sayfaları”, “Akıllı tahta uygulamaları”. Bu ifadeler Web 2.0 araçlarının oldukça geniş bir yelpazede kullanılmasından kaynaklanıyor olabilir. Diğer taraftan bu cevaplar söz konusu öğretmenlerin Web 2.0 araçlarına dair genel bir fikir sahibi oldukları şeklinde de yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan bir diğer grubun, müstakil olarak çeşitli Web 2.0 aracı isimlerini ifade ettikleri görülmektedir. Tablo 2’de görüleceği üzere DKAB öğretmenleri çoktan aza doğru sırasıyla Kahoot, Google Slaytlar, Google Drive, Canva, Google Formlar, Wordwall, Google Tablolar, Sosyal Medya Siteleri, Mentimeter, Quizizz vd. gibi araçları Web 2.0 aracı olarak ifade etmiştir. Bu grupta yer alan katılımcıların Web 2.0 araçlarına dair çeşitli uygulama isimlerini ifade etmeleri onların bir önceki gruba göre sözü edilen konuda daha fazla bilgiye ve farkındalığa sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma katılımcılarının %9,02’si ise Web 2.0 araçlarına dair bilgileri olmadığını ifade etmişlerdir. DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçları hakkında bilgilerinin olmaması, günümüz eğitim sistemine

uyum sağlama konusunda zorlanmalarına neden olabilir. Bu durum, öğrencilere sunulan öğretim materyallerinin sınırlı olması anlamına gelebilir. Öte yandan bu kategorideki öğretmenlerin bir kısmının aslında bazı Web 2.0 araçlarını daha önce kullanmış oldukları ama bunların farkında olmadıkları da söylenebilir. Örneğin yakın zamanda geçirilen pandemi sürecinde tüm öğretmenler EBA uygulaması üzerinden eğitim faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu durumda öğretmenlerin EBA gibi bir Web 2.0 aracının varlığından habersiz olmaları, bu araçları hiç kullanmadıkları anlamına gelmeyebilir.

Araştırma katılımcılarının %13,53'ünün Web 2.0 araçları tanımı konusunda yanılıya düştükleri görülmüştür. Örneğin bu kategorideki katılımcılar "Paint" gibi yazılımları ya da "projeksiyon", "akıllı tahta" ve "bilgisayar" gibi cihazları Web 2.0 aracı olarak ifade etmişlerdir. Bu durum, bu kategorideki öğretmenlerin Web 2.0 araçları konusunda bilgi eksikliği yaşadıklarının önemli bir göstergesidir. DKAB öğretmenlerinin bu araçların işlevlerini yeterince kavrayamamaları din öğretimi süreçlerini ve öğrencilerin öğrenmelerini olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçları konusunda yeni gelişmeleri takip etmeleri ve bilgilerini sürekli güncellemeleri gerekmektedir. DKAB öğretmenleri ancak bu sayede öğretim süreçlerini etkili ve verimli kılabilirler. Öğrencilerinin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilirler.

Araştırma katılımcılarına "Size göre Web 2.0 araçlarının din öğretiminde kullanılmasına ihtiyaç var mıdır? Neden?" şeklinde açık uçlu bir soru daha sorulmuştur. Bu soruyla DKAB öğretmenlerinin, din öğretiminde Web 2.0 araçlarının kullanılmasına yönelik tutumları öğrenilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler analiz edilerek tablo halinde aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3. Din Öğretiminde Web 2.0 Araçlarına Duyulan İhtiyaç Durumu

	S	%
Size göre Web 2.0 araçlarının din öğretiminde kullanılmasına ihtiyaç var mıdır?	İhtiyaç vardır	123 92,48
	İhtiyaç yoktur	4 3,01
	Kararsızım	6 4,51
Toplam	133	100

Tablo 3'te görüleceği üzere din öğretiminde Web 2.0 araçları kullanımının ihtiyaç olduğunu belirten DKAB öğretmenlerinin oranı %92,48'dir. Bu durum DKAB öğretmenlerinin öğretim süreçlerinde Web 2.0 araçlarını kullanmanın önemini farkında oldukları şeklinde yorumlanabilir. Öte yandan, DKAB öğretmenlerinin din öğretiminde Web 2.0 araçlarını kullanmayı önemli bir ihtiyaç olarak görmeleri, onların kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayabilir. Bu bağlamda onlar bu ihtiyaçtan hareketle kendilerini geliştirme konusunda daha fazla çaba gösterebilirler. Bu alanda yapılacak hizmet içi eğitim etkinliklerine katılarak kendilerini geliştirebilirler. Sayısı az da olsa birkaç öğretmenin söz konusu araçların kullanımının gerekli olmadığını ifade etmeleri de düşündürücü bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Söz konusu öğretmenlerin bu konudaki yeniliklere daha kapalı, geleneksel anlayışla eğitimi sürdürmeye daha meyilli oldukları savunulabilir.

Araştırmaya katılan ve Web 2.0 araçlarının din öğretiminde kullanılması gerektiğini düşünen öğretmenlerin yazdıkları gerekçeler analiz edildiğinde şöyle bir tablo ortaya çıkmıştır:

Tablo 4. “Öğretimde Web 2.0 Araçlarını kullanmaya ihtiyaç vardır” Diyen Katılımcıların Gerekçeleri

	Gerekçe	S	%
Din Öğretiminde Web 2.0 Araçlarının Kullanılmasına İhtiyaç Vardır	Kalıcı Öğrenme	40	30,08
	Çağa Ayak Uydurma	30	22,56
	Dikkat Çekme	27	20,30
	Verimli Ders İşleme	24	18,05
	Eğlenceli Ders İşleme	21	15,79
	Çağın Getirdiği Zorunluluk	15	11,28
	Birden Fazla Duyu Organına Hitap Etmesi	10	7,52
	Geri Bildirim	5	3,76
	Ders Dışında Eğitim	2	1,50
	Eğitim Ortamını Zenginleştirme	2	1,50
	Öğrenci Motivasyonunu Artırması	1	0,75
	Zaman ve Maliyet Tasarrufu	1	0,75

Tablo 4’te görüleceği üzere, katılımcılar Web 2.0 araçlarının kullanımı konusundaki görüşlerini, bir dizi gerekçeyle açıklamışlardır. Bu gerekçelerin başında “kalıcı öğrenme”, “çağa ayak uydurma”, “dikkat çekme”, “verimli ders işleme” ve “eğlenceli ders işleme” yer almıştır. Bu gerekçeler onların sözü edilen araçların din öğretimi sürecine getirebileceği katkıların farkında oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bu bağlamda söz konusu araçlar derslerin monotonluktan kurtarılması, ilgi çekici hale getirilmesi ve öğrencilerin daha aktif olması gibi konularda öğretim sürecine katkı sağlayabilir. Ayrıca katılımcılar Web 2.0 araçlarının kullanılması gerektiğini; geri bildirimini kolaylaştırması, birden fazla duyu organına hitap etmesi, eğitim ortamlarını zenginleştirme, ders dışında da eğitim imkânı vermesi, öğrenci motivasyonunu artırması, zaman ve maliyetten tasarruf sağlaması gibi farklı sebeplerle de gerekçelendirmişlerdir. Tüm bu görüşler birlikte değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin Web 2.0 araçlarının çeşitli sebeplerle din öğretimi faaliyetlerinde kullanılması gerektiğine inandıkları ve bunları günümüz şartlarında önemli bir ihtiyaç olarak gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların %3’ü ise din öğretiminde Web 2.0 araçlarına ihtiyaç duyulmadığını ifade etmiştir. Bu görüşte olan katılımcıların sınırlı sayıda olduğu ve yalnızca iki katılımcının gerekçe sunduğu görülmüştür.

Katılımcıların ifadeleri şöyledir: “Din kültürü dersi için gerekli olduğunu düşünmüyorum. Din kültürü dersinde kıssaların daha etkili olduğunu düşünüyorum.” (36-40 Yaş, Erkek, İlahiyat, Kıdem 11-15 yıl). Günümüzde eğitimcilerin teknolojiyi yakından takip eden, eğitime teknoloji entegrasyonunu gerçekleştiren, öğretim ortamını zenginleştiren, öğrencilerin farklı duyu organlarına hitap edebilecek materyaller kullanan öğretmenler olması beklenmektedir. Bu bağlamda söz konusu katılımcının öğretim faaliyetlerinde kıssaların daha etkili olduğunu düşünmesi, geleneksel anlatım merkezli bir yöntemle ders işlediğini düşündürebilir.

Bir başka katılımcı “İhtiyaç olduğunu düşünmüyorum. Din ve teknoloji birbirinden bağımsız şeylerdir.” (36-40 Yaş, Bayan, DKAB, Kıdem 16-20 yıl) ifadelerini kullanmıştır. Söz konusu öğretmenin öğretim süreçlerinde teknoloji kullanımının öneminin farkında olmadığı söylenebilir. Hâlbuki teknoloji destekli öğretim; öğrencide öğrenme isteğini artırabilir, eğitim ortamlarını zenginleştirebilir ve konuların daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir. Teknoloji sayesinde öğretim faaliyetleri gerektiğinde zaman ve

mekân kısıtlaması olmadan ekonomik şekilde yapılabilir. Ayrıca öğretim faaliyeti, teknolojinin bir ürünü olan Web 2.0 araçları sayesinde bireysel farklılıklara göre düzenlenebilir. Bu araçlar, öğretim materyali üretimini daha düşük maliyetli hale getirerek tüm öğrencilerin bu materyale erişimini kolaylaştırabilir. Sonuç olarak, tüm bu özellikleriyle teknoloji eğitim alanında daha pek çok fayda ve kolaylık sağlayabilir. Web 2.0 araçları ile din öğretimini birleştirmek eğitim sürecini daha etkili kılabilir.

Katılımcıların %4,51'i ise din öğretiminde Web 2.0 araçları kullanımı konusunda kararsız olduklarını belirtmiştir. DKAB öğretmenlerinin bu düşünceleri bilgi ve deneyim eksikliğinden kaynaklanıyor olabilir. Bu noktada öğretmenlerin Web 2.0 araçlarının kullanımı konusunda farkındalık kazanmaları önemlidir. DKAB öğretmenlerinin bu kararsızlıklarını gidermek için Web 2.0 araçları konusunda kendilerini geliştirmeleri ve destek almaları sağlanabilir.

2. DKAB Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde Web 2.0 Araçlarını Kullanma Durumları ve Kullanma Yaklaşımları

Web 2.0 araçları günümüz eğitim-öğretim süreçlerinin önemli bir parçasıdır. Dolayısıyla DKAB öğretmenlerinin eğitim-öğretim faaliyetlerinde Web 2.0 araçlarını ne ölçüde kullandıklarını belirlemek, din öğretimi teknolojilerinin ve öğretim süreçlerinin geliştirilmesi açısından önemlidir. Bu bağlamda katılımcılara derslerinde Web 2.0 araçlarını kullanma durumları sorulmuştur. Buna ilişkin veriler aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5. Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde Web 2.0 Araçlarını Kullanma Durumları

	S	%	
Eğitimde Web 2.0 Kullanma Durumları	Evet	65	48,9
	Kısmen	49	36,8
	Hayır	19	14,3
	Toplam	133	100

Tablo 5'te görüleceği üzere katılımcıların %48,9'u Web 2.0 araçlarını eğitim-öğretim faaliyetlerinde aktif olarak kullandığını belirtirken, %36,8'i kısmen kullandığını ifade etmiştir. Bu durumda DKAB öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun (kısmen cevabını verenlerle birlikte %85,7) Web 2.0 araçlarından bazılarını eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullandıkları söylenebilir. Bu bulgu, katılımcıların eğitimde Web 2.0 araçlarının önemini fark ettikleri ve güncel öğretim teknolojilerinin en azından bir kısmından, yararlanmaya çalıştıkları şeklinde yorumlanabilir.

Öte yandan öğretmenlerin %14,3'ü ise bu araçları eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanmadığını ifade etmiştir. Daha önce geçen soruda araştırmaya katılan öğretmenlerin %92'sinin söz konusu araçları din öğretiminde kullanımını önemli bulduğu bulgusuna ulaşılmıştı. Hemen yukarıdaki tabloda ise %14 kadar öğretmenin bu araçları hiç kullanmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Buna göre bazı öğretmenlerin, söz konusu araçları kullanmayı önemli bulmakla birlikte, bunlardan yararlanmadıkları anlaşılmaktadır. Elbette bunun kişisel, çevresel ya da teknik nedenleri de olabilir. İmkânları olduğu halde öğretmenlerin bu araçlardan yeterince faydalanmamaları, öğretim ortamını sıkıcı bir hale getirebileceği gibi öğrenci motivasyonunu da düşürebilir. Ayrıca bu öğretmenler, öğrencilerin potansiyelini tam olarak ortaya çıkaramayabilirler. Bu nedenle, bu kategorideki DKAB öğretmenlerine Web 2.0 araçlarının eğitimdeki yerini tanıtıcı etkinliklere katılmaları önerilebilir.

Web 2.0 araçları DKAB öğretmenlerine hem yeni içerik üretme, hem de daha önce üretilmiş olanları kullanma fırsatı vermektedir. Dolayısıyla onların bu araçları nasıl kullandıkları önemli bir araştırma konusudur. Bu nedenle, araştırma katılımcılarına Web 2.0 araçlarını kullanma yaklaşımları sorulmuştur. Buna ilişkin veriler aşağıdadır.

Tablo 6. DKAB Öğretmenlerinin Web 2.0 Araçlarını Kullanma Yaklaşımları

	S	%	
Web 2.0 Araçları Kullanım Türü	Üretici	10	7,5
	Tüketici	69	51,9
	Hem Üretici Hem Tüketici	36	27,1
	Kullanmıyorum.	18	13,5
	Toplam	133	100

Tablo 6’da görüleceği üzere, araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin %7,5’i Web 2.0 araçlarını üretici olarak kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin %27,1’i ise hem üretici hem tüketici olarak kendilerini tanımlamıştır. Bu iki oran birlikte değerlendirildiğinde, öğretmenlerin %34,6’sının Web 2.0 araçlarıyla dijital öğretim materyali ürettiği söylenebilir. Diğer taraftan DKAB öğretmenlerinin büyük bir kısmının (%51,9) başkaları tarafından üretilen Web 2.0 içeriklerini kullandıkları anlaşılmaktadır. Bu veriler, DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarıyla materyal üretme konusunda yeterince donanımlı olmadıkları ve daha fazla desteğe ihtiyaç duydukları şeklinde açıklanabilir. Ayrıca bu bulgu, DKAB öğretmenlerinin gelişen teknolojiye rağmen içerik üretimi konusunda kendilerini yeterince geliştirmedikleri şeklinde de yorumlanabilir.

DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarıyla kendi materyallerini üretmek yerine, hazır olanları kullanmaları, tüketici olarak bunlardan yararlanmaları önemli bir sorun olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda öğretmenlik yaptıkları öğrencilerine özgün, onların ilgi, ihtiyaç ve beklentilerini karşılayan içerikler sunamamaları, öğrencilerinin gelişimine yeterli katkıyı sağlamayacağı gibi, öğrencilerinin gözündeki değerini düşürebilir. Ayrıca bu durum onların mesleki açıdan da bilgi ve becerilerinin körelmesine, bir süre sonra da mesleki tükenmişlik yaşamalarına zemin hazırlayabilir.

3. DKAB Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Faaliyetleri İçin Ürettikleri Materyaller

Araştırma katılımcılarının ne tür öğretim materyalleri ürettiklerini tespit edebilmek amacıyla “Eğitim-öğretim faaliyetleriniz için ne tür materyaller üretirsiniz (geliştirirsiniz)?” şeklinde açık uçlu bir soru sorulmuştur. Bu sorudan elde edilen veriler analiz edilerek tablo halinde aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 7. DKAB Öğretmenlerinin Eğitim-Öğretim Faaliyetleri İçin Ürettikleri Materyaller

	Materyal Türü	S	%
DKAB Öğretmenlerinin Eğitim Öğretim Faaliyetleri İçin Ürettikleri Materyaller	Sunular	29	21,80
	Poster, Afiş, Fotoğraf vb.	15	11,28
	Çalışma-Etkinlik Yaprakları	13	9,77
	Etkileşimli İçerikler	12	9,02
	Video	12	9,02
	Test	11	8,27
	Eğitsel Oyunlar	11	8,27
	Maketler	10	7,52
	Mp3'ler	6	4,51
	Dijital Oyunlar	5	3,76
	Kavram Haritaları	5	3,76
	Bulmacalar	1	0,75
	Yap-Bozlar	1	0,75
	Dergiler	1	0,75
	Hazır materyalleri kullananlar	60	45,11

Tablo 7'de görüleceği üzere katılımcılar çoktan aza doğru sırasıyla sunu, görsel materyal (poster, afiş, fotoğraf vb.), çalışma yaprağı, etkileşimli içerik, video, test, eğitsel oyun, maket vb. şeklinde materyal ürettiklerini ifade etmişlerdir. Hazır materyalleri kullananların oranı ise %45,11'dir. Bu durumda araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık %55'inin çeşitli (dijital ve dijital olmayan) öğretim materyalleri ürettiği söylenebilir. Bu materyallerin içinde de slayt/sunu önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenlerin yarıdan fazlasının öğretim materyali üretmesi olumlu bir gelişmedir. Bu veriler tablo 6'da yer alan bilgilerle (üretici ve hem üretici hem tüketici) birlikte değerlendirildiğinde katılımcıların %34,6'sının çeşitli dijital içerikler (video, etkileşimli içerik, dijital oyun, sunu vb.) ürettiği söylenebilir.

"İmam Hatip Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Materyal Geliştirme Durumları" başlıklı araştırmada, İHL meslek dersleri öğretmenlerinin sıfırdan materyal geliştirme durumları incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler şu şekildedir: video materyali geliştirenlerin oranı %3.6, resim-karikatür materyalleri geliştirenlerin oranı %4.9, eğitsel oyun geliştirenlerin oranı %6.1, poster-afiş-pano materyallerini geliştirenlerin oranı %9.7 ve slayt-sunu geliştirenlerin oranı %15.8 olarak tespit edilmiştir (M. Korkmaz, 2018, ss. 189-192). Araştırmanın sonuçları, yukarıdaki verilerle birlikte değerlendirildiğinde, öğretmenlerin daha çok dijital materyal üretmeye yönelik çaba gösterdikleri söylenebilir. Bu çaba sonucunda sunu, poster-afiş-fotoğraf ve video gibi dijital materyallerin üretiminde artış olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca bu durum, DKAB öğretmenlerinin sıfırdan dijital öğretim materyali geliştirmeye çalıştıklarını, etkili öğretim için ihtiyaç duyulan araçlara sahip olma isteklerini ve öğrencilere daha interaktif-çeşitli materyaller sunma çabalarını yansıtmaktadır. Sonuç olarak dijital materyal üreten öğretmenlerin Web 2.0 araçlarından faydalandıkları söylenebilir.

Öte yandan öğretim materyali üretmediğini söyleyen DKAB öğretmenlerinin kendi materyallerini üretememesinin çeşitli sebepleri olabilir. Bu durumun sebepleri arasında; kişisel tercihlerin yanı sıra sınırlı zaman, kalabalık sınıflar, yeterli kaynak ve teknik araçların bulunmaması gibi faktörler yer alabilir. Ayrıca öğretmenlerin materyal üretimi konusunda yeterli bilgi ve donanımına sahip olmamaları da materyal üretimini engelleyebilir.

4. DKAB Öğretmenlerinin Web 2.0 Araçlarını Kullanım Sıklıkları

Teknolojinin her alanda gelişmesiyle, eğitim alanında da Web 2.0 araçlarının kullanımı giderek yaygınlaşmıştır. Bu durumda, DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarını kullanım sıklıkları, günümüzde önemli bir konu haline gelmiştir. Özellikle son yıllarda pandemi döneminde gerçekleştirilen zorunlu uzaktan eğitim uygulaması, DKAB öğretmenlerinin bu araçları kullanma durumlarının önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Bu bağlamda Web 2.0 araçlarının günümüzde daha sık kullanılmaya çalışıldığı söylenebilir. Öte yandan son yıllarda DKAB öğretmenlerinin çeşitli kategorilerde öğretim sürecinde kullanabilecekleri Web 2.0 araçları mevcuttur. Bu bölümde DKAB öğretmenlerinin kategorilerine göre Web 2.0 araçlarını kullanım sıklıkları incelenmektedir. Burada incelenecek araçlar arasında fotoğraf araçları, video araçları, kavram haritası ve diyagram araçları, infografik araçları, sunum araçları, animasyon araçları, oyun araçları, ölçme değerlendirme araçları, sosyal medya araçları, LMS araçları, artırılmış ve sanal gerçeklik araçları bulunmaktadır. Bu araçlar, öğretim sürecinin hemen her aşamasında kullanılabilir. Ancak, her bir aracın DKAB öğretmenleri tarafından ne ölçüde kullanıldığına ve öğrencilerin öğretim süreçlerine nasıl katkıda bulunduğuna dair ayrıntılı bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu nedenle, bu bölümde, her bir aracın DKAB öğretmenleri tarafından kullanım sıklığı ve din öğretimi alanındaki farklı ihtiyaçları nasıl karşıladığına dair bir değerlendirme sunulmuştur.

Din öğretimi etkinliklerinde kullanılacak öğretim materyalleri arasında fotoğraf, poster, resim ve afiş gibi görsel materyaller önemli bir yer tutmaktadır. Bu tür materyaller görsel öğrenme stiline sahip öğrencilerin öğrenmelerine olumlu yönde katkı sağlayabilir. Görsel materyaller dersin başında; öğrencilerin ön bilgilerini yoklamak, dersin ortasında; konuyu genişletmek, somutlaştırmak ve dersin sonunda; öğrenme düzeyini belirlemek, özetlemek amacıyla kullanılabilir (M. Korkmaz, 2021, s. 150).

Tablo 8. Web 2.0 Fotoğraf Araçlarını Kullanım Sıklıkları

	S	%	
Fotoğraf Araçları	Kullanmam	16	12
	Bazen kullanım	69	51,9
	Her zaman kullanım	48	36,1
	Toplam	133	100

Tablo 8'de görüleceği üzere araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin fotoğraf araçlarını %51,9'u bazen kullandığını, %36,1'i ise her zaman kullandığını belirtmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı (bazen cevabını verenlerle birlikte %88) fotoğraf araçlarını kullandığını ifade etmiştir. Bu durumda araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun din öğretimi faaliyetlerinde fotoğraf araçlarından yararlanmaya çalıştıkları söylenebilir. Aynı zamanda bu veriler, DKAB öğretmenlerinin görsel materyallerin din öğretimi sürecinde önemini fark ettikleri şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan DKAB öğretmenlerinin %12'sinin fotoğraf araçlarını kullanmadığı görülmektedir. Gelişen teknoloji ile birlikte bilgisayar, akıllı tahta, cep telefonu gibi araçların yaygınlaştığı günümüzde, öğretmenlerin fotoğraf araçlarından haberdar olmamaları düşünülememektedir. Bu bağlamda onların bu konuda bilgi ve becerilerinin olmadığı ya da bu araçları kullanmaya yönelik olumlu bir tutuma sahip olmadıkları düşünülebilir.

Geçmiş yıllarda yapılan araştırmalar incelendiğinde; derslerinde resim-fotoğraf kullanan DKAB öğretmenlerinin oranı %7 iken (Uçar, 1998, s. 52), daha sonra yapılan bir araştırmada öğretmenlerin yarıdan fazlasının, sık olmamakla birlikte, derslerinde resim ve fotoğraf kullandıkları bulgusuna ulaşılmıştır (G. Korkmaz, 2012, s. 100). İlgili araştırmalar Tablo 8’de yer alan verilerle birlikte değerlendirildiğinde yıllar geçtikçe DKAB öğretmenlerinin fotoğrafları bir öğretim materyali olarak görmeye devam ettiği ve görsel materyal kullanımının derslere olan katkısını fark ettiği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca okullardaki teknolojik imkânların gelişmesinin fotoğraf araçlarının kullanılmasına katkı sağladığı da savunulabilir.

Din öğretimi etkinliklerinde kullanılacak materyallerden bir diğeri ise videolardır. Videoların din öğretimi etkinliklerine pek çok katkısı vardır. Örneğin; öğrencilerin dikkatini çekmesi, birden fazla duyu organına hitap etmesi ve öğrencileri motive etmesi videoların öğretim sürecine katkıları arasında sayılabilir.

Tablo 9. Web 2.0 Video Araçlarını Kullanım Sıklıkları

	S	%	
Video Araçları	Kullanmam	17	12,8
	Bazen kullanırım	51	38,3
	Her zaman kullanırım	65	48,9
	Toplam	133	100

Tablo 9’da görüleceği üzere araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin %38,3’ü bahsi geçen araçları bazen kullandığını, %48,9’u ise her zaman kullandığını belirtmiştir. Buna göre araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin büyük bir kısmı (bazen cevabını verenlerle birlikte %87,2) video araçlarını kullandığını ifade etmiştir. Bu veriler, DKAB öğretmenlerinin video kullanımı açısından belli bir farkındalığa sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Öte yandan DKAB öğretmenlerinin %12,8’inin video araçlarını kullanmadığını beyan ettiği görülmektedir. Söz konusu öğretmenlerin video araçlarını kullanmama sebepleri teknik zorluklar, içerik bulma sorunu ya da bilgi, beceri ve tutum eksiklikleri ile ilişkili olabilir.

1998 yılında yapılan bir araştırmada derslerinde Tv-Video kullandığını söyleyen DKAB öğretmenlerinin oranı %7 iken (Uçar, 1998, s. 52), daha sonra yapılan bir araştırmada DKAB öğretmenlerinin %57,4’ünün derslerinde sık olmasa da Tv-Video kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır (G. Korkmaz, 2012, s. 101). Bizim araştırmamızın sonuçları da dikkate alındığında geçen zaman içerisinde DKAB öğretmenlerinin video kullanım oranının %87,2’ye kadar yükseldiği görülmektedir. Bu bulgular DKAB öğretmenlerinin videoların öğretim sürecindeki yerine ilişkin bir farkındalık geliştirdikleri ve gelişen teknolojiye uyum sağlama çabası içerisinde oldukları şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca video kullanım oranının yükselmesinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sürdürülen Fatih projesinin de etkili olduğu savunulabilir.

Din öğretimi etkinliklerinde en çok kullanılan materyallerden biriside sunumlardır. Sunumlar fotoğraf, ses, video ve metin vb. nesnelere kullanmaya imkân vermektedir. Sunumlarda yer alan görsel ve işitsel uyaranlar öğretim sürecine katkı sağlayabilir. Bu sebeple öğretmenler tarafından genellikle öncelikli tercih sebebi olur. Burada hemen belirtmek gerekir ki öğrencilerin süreç boyunca pasif olduğu

sunum kullanımı geleneksel anlatım yöntemiyle benzer sonuçlar doğurabilir. Bu bakımdan sunumlar dikkatli, özenli ve ilgi çekici bir şekilde hazırlanmalı; öğretim sürecinde öğrencilerin de aktif olmasına önem verilmelidir.

Tablo 10. Web 2.0 Sunum Araçlarını Kullanım Sıklıkları

	S	%	
Sunum Araçları	Kullanmam	18	13,5
	Bazen kullanım	44	33,1
	Her zaman kullanım	71	53,4
	Toplam	133	100

Tablo 10'da görüleceği üzere araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin %33,1'i sunum araçlarını bazen kullandığını, %53,4'ü ise her zaman kullandığını belirtmiştir. Buna göre araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin büyük bir kısmı (bazen cevabını verenlerle birlikte %86,5) sunum araçlarını kullandığını ifade etmiştir. Bu oran oldukça yüksektir. Bu verilere göre DKAB öğretmenlerinin ihtiyaç duyduklarında sıklıkla sunum araçlarından yararlandıkları söylenebilir. Öte yandan sunum araçlarını kullanmayanların (%13,5) durumu bilgisayar becerilerinin zayıf olmasından veya okullarında donanım eksikliği yaşanmasından kaynaklanabilir. Bu durum öğrenciler açısından önemli bir kayıptır.

1998 yılında yapılan bir araştırmada sunum kullanan öğretmene rastlanmamıştır (Uçar, 1998, s. 52). 2010 yılında yapılan bir araştırmada ise DKAB öğretmenlerinin %21,1'inin çok az, %24,2'sinin bazen, %28,4'ünün çoğu zaman ve %11,6'sının her zaman bilgisayar ve slayt kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır (Özdemir, 2010, s. 80). Bu araştırma sonuçları Tablo 10'da yer alan verilerle birlikte değerlendirildiğinde zaman içerisinde öğretmenlerin sunum kullanımının belirli bir oranda arttığı söylenebilir. Özellikle derslerinde her zaman sunum kullanan öğretmenlerin oranı tablo 10'da görüleceği üzere %53,4'e yükselmiştir. Bu durum Fatih projesi ile birlikte okulların yeterli teknolojik imkânlarla kavuşması ve etkileşimli tahtaların yaygınlaşması ile açıklanabilir.

Din öğretimi etkinliklerinde kullanılacak materyallerden birisi de eğitsel oyunlardır. Özellikle küçük yaş gruplarının en önemli etkinliklerinden biridir. Çocukların birçok yönden (bedensel, zihinsel, ahlaki) gelişimini sağlar (Gürer & Arslan, 2017, s. 89). Bu sebeple öğretim sürecinde kullanılacak en uygun materyallerden biridir. Eğitsel oyunlar; öğrencilerin problem çözebilme, gruplayabilme, hipotez kurabilme, analiz yapabilme ve senteze varabilme gibi zihinsel becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunabilir (M. Korkmaz, 2021, s. 204).

Tablo 11. Web 2.0 Oyun Araçlarını Kullanım Sıklıkları

	S	%	
Oyun Araçları	Kullanmam	27	20,3
	Bazen kullanım	67	50,4
	Her zaman kullanım	39	29,3
	Toplam	133	100

Tablo 11'de görüleceği üzere araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin %50,4'ü bu araçları bazen kullandığını, %29,3'ü ise her zaman kullandığını belirtmiştir. Buna göre araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (bazen cevabını verenlerle birlikte %79,7) oyun araçlarını kullandığını ifade etmiştir. Bu durumda araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin büyük bir kısmının eğitsel

oyunların önemini kavradıkları ve onlardan yararlanmaya çalıştıkları söylenebilir. Öte yandan eğitsel oyunları kullanmayan (%20,3) DKAB öğretmenlerinin, eğitsel oyunların önemini yeterince kavrayamadıkları ya da öğretim sürecinde eğitsel oyun kullanımını ihtiyaç olarak görmedikleri söylenebilir. Eğitsel oyunların sınıf içinde yeterince kullanılmamasının bir başka nedeni, öğretmenlerin sınıf yönetimi konusunda endişe duymaları olabilir. Nitekim eğitsel oyunların öğretim sürecine entegrasyonunda sınıf yönetimine hâkim olmak önemlidir. Örneğin kalabalık sınıflarda eğitsel oyun kullanımı güçleşebilir.

2007 yılında yapılan bir araştırmada DKAB öğretmenlerinin %24,1'inin seyrek de olsa bilgi/oyun kartlarını kullandığı saptanırken (G. Korkmaz, 2007, s. 57), 2010 yılında yapılan bir araştırmada ise DKAB öğretmenlerinin %6,3'ünün çok az, %10,5'inin bazen bilgi/oyun kartlarını kullandığı bulgusuna ulaşılmıştır (Özdemir, 2010, s. 84). Tablo 11'de yer alan veriler geçmiş yıllarda yapılan araştırmalarla birlikte değerlendirildiğinde, zaman içerisinde öğretmenlerin oyun araçları kullanımının belirli bir oranda arttığı söylenebilir. Bu durum internetin hemen her okulda bulunması ve dijital eğitsel oyun materyallerinin artması ile ilişkili olabilir. Bununla birlikte eğitsel oyun kullanımına dair öğretmen algılarının olumlu yönde değiştiği de söylenebilir.

Din öğretimi faaliyetlerinde, uygulanan yöntem/tekniklerin ne derece başarılı olduğunu tespit etmek için ölçme ve değerlendirmeye ihtiyaç duyulur. Bu sayede hangi konularda eksik öğrenmelerin olduğu, hedef kazanımların ne ölçüde gerçekleştiği, yanlış öğrenmelerin neler olduğu gibi hususlar belirlenebilir.

Tablo 12. Web 2.0 Ölçme Değerlendirme Araçlarını Kullanım Sıklıkları

	S	%
Kullanmam	30	22,6
Bazen kullanım	54	40,6
Her zaman kullanım	49	36,8
Toplam	133	100

Tablo 12'de görüleceği üzere araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin %40,6'sı ölçme değerlendirme araçlarını bazen kullandığını, %36,8'i ise her zaman kullandığını belirtmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (bazen cevabını verenlerle birlikte %77,4) ölçme değerlendirme araçlarını kullandığını ifade etmiştir. Bu oran oldukça yüksek ve önemli bir bulgudur. Bu durumda araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin öğretim sürecinde ölçme değerlendirme araçlarından önemli ölçüde yararlanmaya çalıştıkları söylenebilir. Bu araçların doğru kullanımı öğretmen ve öğrencilere fayda sağlayabilir. Örneğin; bireysel öğrenme, tekrar etme imkânı, öğretimi değerlendirme ve hızlı geri bildirim bunlardan sadece bir kaçıdır. Öte yandan Web 2.0 ölçme değerlendirme araçlarını kullanmayan (%22,6) DKAB öğretmenlerinin geleneksel anlayışla bu işlemleri gerçekleştirdikleri ve günümüz teknolojisinden yararlanmadıkları söylenebilir. Yapılan bir araştırmada, çevrim içi sınav uygulamasının teknoloji destekli olması, anlık dönüt alınması, yanlışların hemen görülmesi, notların hızlı bir şekilde öğrenilmesi gibi özellikleriyle öğrencileri hoşnut ettiği bulgusuna ulaşılmıştır (Ö. Korkmaz vd., 2019, ss. 31-33). Dolayısıyla bu araçları kullanmayan DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 ölçme değerlendirme araçlarına ilişkin bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirmelerinin faydalı olacağı söylenebilir.

Din öğretimi etkinliklerinde kullanılabilir görsel materyallerden birisi de kavram haritalarıdır. (Akyürek, 2015, ss. 37-38). Kavram haritalarının din öğretimi sürecine pek çok katkısı vardır. Kavram haritaları bilgilerin zihinde daha somut ve örgütlü bir şekilde düzenlenmesine yardım eder (M. Korkmaz, 2021, s. 164). Öğrencileri kendi öğrenmeleri üzerinde düşündürmek, bilgiyi örgütlemek, öğrenci-öğrenci, öğretmen-öğrenci etkileşimi ve iş birliğini sağlamak amacıyla kavram haritaları kullanılabilir (Akyürek, 2003, s. 82).

Tablo 13. Web 2.0 Kavram Haritası ve Diyagram Araçlarını Kullanım Sıklıkları

	S	%	
Kavram Haritası ve Diyagram Araçları	Kullanmam	33	24,8
	Bazen kullanım	55	41,4
	Her zaman kullanım	45	33,8
	Toplam	133	100

Tablo 13'te görüleceği üzere araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin %41,4'ü kavram haritası ve diyagram araçlarını bazen kullandığını, %33,8'i ise her zaman kullandığını belirtmiştir. Buna göre araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin büyük bir kısmı (bazen cevabını verenlerle birlikte %75,2) kavram haritası ve diyagram araçlarını kullandığını ifade etmiştir. Bu araçları kullanan öğretmenlerin, öğrencilerin öğrenme yaşantılarını daha etkili hale getirmeye çalıştıkları söylenebilir. Öte yandan bu araçların kullanılmaması öğrencilerin görsel öğrenmeleri açısından bir kayıp olarak görülebilir.

Tablo 13'te görüleceği üzere kavram haritası araçlarını kullanmayanların oranı %24,8'dir. Daha önce yine Adana ilinde yapılan bir araştırmada DKAB öğretmenlerinin %24,1'inin resim, afiş ve kavram haritası gibi araçları hiç kullanmadıkları bulgusuna ulaşılmıştır (Demir, 2008, ss. 61-62). Farklı zamanlarda yapılan bu iki araştırmanın sonuçlarından hareketle, aradan uzun bir zaman geçmesine rağmen, kavram haritalarının din öğretimi sürecindeki önemini yeterince kavranmadığı ya da bu araçların kullanımı konusunda öğretmenlerin kendilerini yeterince geliştirmedikleri şeklinde bir yorum da yapılabilir.

Din öğretimi etkinliklerinde kullanılabilir materyallerden bir diğeri ise animasyonlardır. Animasyonlar ile bilgiye; görüntü, hareket ve ses kazandırmak mümkündür. Animasyonlar soyut, zor ve karmaşık olan bilgilerin daha somut, anlaşılabilir kılınmasına yardımcı olur. Öğretim süreçlerinde kullanımı öğrencilerin derse olan ilgisini artırabileceği gibi, öğretim sürecinin daha zevkli ve eğlenceli geçmesine katkı sağlayabilir. Animasyonlar küçük yaş gruplarında bilgilerin kolay hatırlanması ve akılda daha kalıcı olması konusunda öğretim sürecini destekleyebilir.

Tablo 14. Web 2.0 Animasyon Araçlarını Kullanım Sıklıkları

	S	%	
Animasyon Araçları	Kullanmam	40	30,1
	Bazen kullanım	58	43,6
	Her zaman kullanım	35	26,3
	Toplam	133	100

Tablo 14'te görüleceği üzere araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin %43,6'sı animasyon araçlarını bazen kullandığını, %26,3'ü ise her zaman kullandığını belirtmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı (bazen cevabını verenlerle birlikte %69,9) animasyon araçlarını

kullandığını ifade etmiştir. Din öğretiminde animasyonların kullanılması, öğretmenlerin öğretim sürecinde materyal çeşitliliğini artırmayı amaçladıklarına işaret edebilir. Bu durum din öğretimi sürecinin etkili ve verimli bir şekilde gerçekleşmesine katkı sağlayabilir. Öte yandan animasyon araçlarını kullanmayan (% 30,1) DKAB öğretmenlerinin durumu ise dersin hedef/kazanımına uygun animasyon bulamamaları veya animasyon oluşturma becerilerinin zayıf olması ile açıklanabilir. Ayrıca bu araçları kullanmamaları kişisel bir tercih olabileceği gibi teknik yetersizliklerden de kaynaklanabilir.

Yapılan bir araştırmada ilkokul/ortaokul DKAB dersinde görsel etkinlik ve animasyon kullanımının değer eğilimine etkisi incelenmiştir. Araştırmada değer kazandırma konusunda geleneksel yöntemle işlenen derslere göre, animasyon destekli işlenen derslerin daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bulut, 2022, ss. 62-63). Diğer bir araştırmada ise çizgi filmlerin çocuklar tarafından çokça izlendiği ve çocuklar için önemli bir eğitim aracı olduğu ifade edilmektedir (Yorulmaz, 2013, ss. 438-439). Bu araştırmalar din öğretiminde animasyon kullanımının etkili olduğuna işaret etmektedir.

Sosyal medya araçları din eğitimcileri açısından düşünüldüğünde okul haricinde de öğrencilere ulaşma imkânı verir. Sosyal medya araçları sayesinde öğrenciler herhangi bir yerde, mekândan bağımsız olarak öğretim materyalleriyle buluşabilir.

Tablo 15. Web 2.0 Sosyal Medya Araçlarını Kullanım Sıklıkları

	S	%	
Sosyal Medya Araçları	Kullanmam	45	33,8
	Bazen kullanırım	48	36,1
	Her zaman kullanırım	40	30,1
	Toplam	133	100

Tablo 15'te görüleceği üzere araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin %36,1'i söz konusu araçları bazen kullandığını, %30,1'i ise her zaman kullandığını belirtmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı (bazen cevabını verenlerle birlikte %66,2) sosyal medya araçlarını kullandığını ifade etmiştir. Bu durumda araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin önemli bir bölümü din öğretimi faaliyetlerinde sosyal medya araçlarından yararlanmaya çalışmaktadır şeklinde bir yorum yapılabilir. Bu sayede din öğretimi faaliyetleri sadece okulla sınırlı kalmayıp, bu platformlar aracılığıyla birçok yerde, esnek zaman dilimlerinde de gerçekleştirilebilir. Bu bulgu önemlidir. Ancak sosyal medyada yanlış bilgilerin de hızla yayıldığı düşünüldüğünde, öğretmenlerin daha dikkatli olmaları gerekmektedir. Ayrıca hatalı, eksik ya da yanlış bilgilerin öğrencilerin yanlış öğrenmelerine zemin hazırlayabileceği de unutulmamalıdır. Bu noktada, öğrenci mahremiyeti korunmalı, yanlış bilgi içerikleri önlenmeli ve sosyal medya bağımlılığına sebep olabilecek davranışlardan kaçınılmalıdır. Söz konusu araçları kullanmam diyen öğretmenlerin oranı % 33,8'dir. Bu noktada söz konusu öğretmenlerin biraz da yukarıda sözü edilen mahzurlarından dolayı bu araçları tercih etmedikleri savunulabilir.

Din öğretimi etkinliklerinde kullanılacak görsel materyallerden biri de infografiklerdir. İnfografik, bilginin grafiksel bir şekilde sunulmasına yardımcı olan materyal olarak tanımlanabilir. Bu sayede bilgi daha sade, anlaşılır ve kolay hale gelmektedir. İnfografiklerle sunulan bilgilerin akılda kalıcılığı artırdığı ve daha etkili olduğu söylenebilir. İnfografiklerin okul ve sınıf panolarında kullanılabilmesi (Yavuz, 2020, s. 763), interaktif infografiklerin; derse karşı başarı, tutum ve motivasyonu

artırmada geleneksel öğrenme yöntemlerine göre daha etkili olduğu (Yıldırım & Perdahçı, 2019, ss. 449-460) alanyazında ifade edilmektedir.

Tablo 16. Web 2.0 İnfografik Araçlarını Kullanım Sıklıkları

	S	%	
İnfografik Araçları	Kullanmam	56	42,1
	Bazen kullanım	49	36,8
	Her zaman kullanım	28	21,1
	Toplam	133	100

Tablo 16’da görüleceği üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin %36,8’i infografik araçlarını bazen kullandığını, %21,1’i ise her zaman kullandığını belirtmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası (bazen cevabını verenlerle birlikte %57,9) infografik araçlarını kullandığını ifade etmiştir. Öğretim materyallerinin hızla dijitalleştiği günümüz dünyasında (Fatih projesiyle birlikte) öğretmenlerin tamamına yakınının infografikleri kullanması beklenebilir. Zira infografikler, etkileşimli tahtalarda kullanılacak en ideal dijital öğretim materyallerinden birisidir. Ancak tablo 16’da görüleceği üzere %42 oranında bir öğretmen grubu bunları hiç kullanmadığını söylemektedir. Bu bağlamda DKAB öğretmenlerinin bu araçların kullanımı konusunda yeterince bilgiye sahip olmadığı ya da önemini yeterince kavrayamadığı söylenebilir. Kuveyt’te gerçekleştirilen bir araştırmada infografiklerin dördüncü sınıf öğrencilerindeki dini kavramların gelişimi üzerindeki etkisi araştırılmış ve olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre infografiklerin dini kavramların doğru anlaşılmasına ve kavramlar arası ilişkilerin geliştirilmesinde etkili olduğu ifade edilmiştir (Altamimi, 2021, s. 167).

Artırılmış ve sanal gerçeklik uygulamaları son yıllarda gelişmekte olan en popüler teknolojilerdendir. Eğitim öğretim faaliyetlerinde bu teknolojilerin kullanılması, öğrencilerin yaratıcılık becerilerini ve hayal gücünü geliştirebileceği gibi öğrenmeyi de kolaylaştırabilir.

Tablo 17. Web 2.0 Artırılmış ve Sanal Gerçeklik Araçlarını Kullanım Sıklıkları

	S	%	
Artırılmış ve Sanal Gerçeklik Araçları	Kullanmam	92	69,2
	Bazen kullanım	28	21,1
	Her zaman kullanım	13	9,8
	Toplam	133	100

Tablo 17’de görüleceği üzere araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin %21,1’i artırılmış ve sanal gerçeklik araçlarından bazen yararlandığını, %9,8’i ise her zaman yararlandığını söylemiştir. DKAB öğretmenlerinin çoğu (%69,2) artırılmış ve sanal gerçeklik araçlarını kullanmadığını belirtmiştir. Bu veriler, yenilikçi teknolojilerin kullanımı konusunda ilerleme kaydedilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu teknolojilerin yeni gelişmekte olduğu ve yüksek maliyet içerdiği düşünülürse, DKAB öğretmenlerinin bu teknolojiye henüz adapte olamamaları normal karşılanabilir. Ayrıca DKAB öğretmenleri bu teknolojilerle ilgili materyal bulma sorunu da yaşıyor olabilirler.

Genellikle uzaktan eğitim ve örgün eğitimi desteklemek amacıyla Web 2.0 LMS araçları kullanılmaktadır. Öğrenme yönetim sistemleri (LMS), öğretmenler için duyuru yapma, materyal paylaşma ve iletişim kurma gibi olanaklar sağlamaktadır (Lonn & Teasley, 2009, s. 686). DKAB

öğretmenlerinin EBA haricindeki LMS platformlarını ne sıklıkta kullandıkları araştırılmak istenmiştir. Çünkü araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin hemen hemen tamamı Covid-19 pandemi sürecinde EBA'yı aktif olarak kullanmıştır.

Tablo 18. Web 2.0 LMS Araçlarını Kullanım Sıklıkları

	S	%	
LMS Araçları (EBA Hariç)	Kullanmam	102	76,7
	Bazen kullanım	18	13,5
	Her zaman kullanım	13	9,8
	Toplam	133	100

Tablo 18'de görüleceği üzere araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin %76,7'si LMS araçlarını kullanmadığını, %13,5'i bazen kullandığını, %9,8'i ise her zaman kullandığını belirtmiştir. Buna göre araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin çoğu (%76,7) EBA haricindeki LMS araçlarını kullanmadığını ifade etmiştir. Bu durum DKAB öğretmenlerinin pandemi sürecinde kullandıkları EBA platformunun dışında başka platformları kullanmayı ihtiyaç olarak görmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Öte yandan DKAB öğretmenlerinin LMS araçları kullanımı konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olmamaları veya bu araçların öğrencilere karmaşık gelmesi LMS araçlarının kullanımını kısıtlıyor olabilir.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin (bazen cevabını verenlerde dâhil olmak üzere) Web 2.0 araçlarından; fotoğraf araçlarını %88, video araçlarını %87.2, sunum araçlarını %86.5, oyun araçlarını %79.7, ölçme değerlendirme araçlarını %77.4, kavram haritası ve diyagram araçlarını %75.2, animasyon araçlarını %69.9, sosyal medya araçlarını %66.2, infografik araçlarını %57.9, artırılmış ve sanal gerçeklik araçlarını %30.9, (EBA haricindeki) LMS araçlarını %23.3 oranında kullandıkları bulgusuna ulaşılmıştır.

Yukarıdaki veriler birlikte değerlendirildiğinde DKAB öğretmenlerinin din öğretiminde Web 2.0 araçlarını ve dijital materyalleri kullanmaya önem verdikleri söylenebilir. Ayrıca DKAB öğretmenlerinin, öğrencilerin teknoloji çağında büyüdüklerini göz önünde bulundurdıkları, öğretim sürecinde etkileşimi artırmak için bu araçları kullanmaya çaba gösterdikleri söylenebilir. Ancak infografik araçları kullanımının (%57.9), diğer görsel araçlara (fotoğraf, video, sunum) göre daha az yaygın olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, DKAB öğretmenlerinin infografik hazırlama ve kullanımı konusunda yeterince bilgiye sahip olmamaları veya bu konuda yeterli eğitim almamış olmaları olabilir. Ayrıca infografik araçlarını kullanmak diğer görsel araçlara göre daha fazla zaman alabileceği gibi daha teknik bilgiler gerektiriyor olabilir.

Öte yandan araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin sadece %30.9'u artırılmış ve sanal gerçeklik araçlarını kullanmaktadırlar. Bunun nedeni yukarıda da ifade edildiği gibi bu teknolojilerin yeni gelişmekte olması, yüksek maliyet içermesi veya öğretmenlerin bu teknolojilerin önemini henüz tam olarak kavrayamamaları olabilir. Ayrıca EBA haricindeki LMS araçlarının düşük oranda (%23.3'ü) kullanılması, öğretmenlerin LMS araçlarının önemini yeterince kavrayamadığına işaret edebilir. Bununla birlikte, yukarıda da ifade edildiği gibi pandemi sürecinde DKAB öğretmenlerinin hemen hemen tamamının EBA platformundan yararlanmış olması, başka platformları kullanmayı ihtiyaç olarak görmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Ancak bu durum, öğretmenlerin diğer LMS platformlarının potansiyel faydalarını göz ardı etmelerine neden olabilir. Bu durumda, öğretmenlerin diğer LMS

araçlarını kullanmayı öğrenmeleri ve farklı platformların sağladığı avantajları değerlendirmeleri, öğretim sürecindeki çeşitliliği artırabilir.

5. DKAB Öğretmenlerinin Web 2.0 Araçlarını Kullanma Amaçları

Araştırma katılımcılarının Web 2.0 araçlarını hangi amaçla kullandıklarını tespit edebilmek amacıyla Web 2.0 aracı kategorisine göre kullanım amaçları ile ilgili işaretlemeler yapmaları istenmiştir. Bu sorudan elde edilen veriler analiz edilerek tablo halinde aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 19. Web 2.0 Araçlarını Kullanım Amaçları

Web 2.0 Kullanım Amacı	Dikkat Çekme	Kalıcı Öğrenme	Eğlenceli Ders İşleme	Geri Bildirim	Dersten Artan Zamanı Değerlendirme	Kullanmıyorum
Fotoğraf Araçları	96	73	71	25	19	16
Video Araçları	72	91	77	31	34	17
Kavram Haritası ve Diyagram Araçları	44	80	43	25	9	33
İnfografik Araçları	42	53	33	17	14	56
Sunum Araçları	65	92	61	35	17	18
Animasyon Araçları	48	54	76	20	28	40
Oyun Araçları	42	54	86	36	27	27
Ölçme Değerlendirme Araçları	23	46	28	70	17	30
Sosyal Medya Araçları	55	46	58	28	23	45
Artırılmış ve Sanal Gerçeklik Araçları	20	22	24	13	11	92
LMS Araçları	14	17	15	10	7	102
Toplam	521	628	572	310	206	

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarını kullanma amaçlarıyla ilgili olarak, din öğretimi sürecinde etkili ve verimli bir öğrenme ortamı oluşturmak, öğrencilerin dikkatini çekerek kalıcı öğrenmeler sağlamak ve öğrenme sürecini eğlenceli bir hale getirmek şeklindeki hususları öne çıkardıkları anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra DKAB öğretmenleri, öğretim sürecinde geri bildirim kolaylaştırmak amacıyla da Web 2.0 araçlarını kullandıklarını söylemişlerdir.

Tablo 19’da görüleceği üzere DKAB öğretmenleri en çok “dikkat çekme” amaçlı olarak fotoğraf, video ve sunum araçlarını kullanmaktadır. Fotoğraf, video ve sunumlar, öğrencilerin birden fazla duyu organına hitap ederek dikkatlerini çekmek için etkili araçlardır. Dolayısıyla DKAB öğretmenlerinin bu araçların kullanım amacının farkına vardığı söylenebilir. Bunlar, öğrencilerin derse olan konsantrasyonunu artırabileceği gibi merak uyandırıcı olabilir. Ayrıca bu araçların etkili ve doğru bir şekilde kullanımı öğrencilerin dikkatinin dağılmasını da önleyebilir. Öte yandan bu araçların gereğinden fazla kullanılması sakıncalı olabilir. Böyle bir durumda öğretim süreci olumsuz etkilenebilir ve öğrencilerin öğrenme becerileri azalabilir. Bunun için bu araçların dengeli bir şekilde kullanılması son derece önemlidir.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenleri “kalıcı öğrenmeyi sağlamak” amacıyla sunum, video, kavram haritası ve diyagram araçlarını kullanmaktadır. Bu araçların ortak özellikleri görselleştirmeyi ön plana çıkarmalarıdır. Görselleştirme sayesinde öğrenciler daha hızlı bir şekilde öğrenebilir. Ayrıca bu araçlar sayesinde güç ve karmaşık olan konular basitleştirilerek sunulabilir. Tüm bu özellikler kalıcı

öğrenmeye katkı sağlayabilir. Ancak bu araçların etkili bir şekilde kullanılması için aşırıya kaçılmaması gerekmektedir. Eğer görsel uyarıcılar çok yoğun olarak kullanılırsa öğrenciler gerçek öğrenme sürecinden uzaklaşabilir. Bu durum öğretim materyalinin özüne inilmesini engelleyebilir.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenleri “eğlenceli ders işlemek” amacıyla oyun, video ve animasyon araçlarını kullanmaktadır. Özellikle animasyon ve oyunlar sayesinde öğrencilerin eğlenerek ve zevk alarak öğrenmeleri sağlanabilir. Eğitsel oyunlar öğrencilerin öğretim sürecine aktif katılımını sağlayabilir. Ayrıca öğrencilerin yaratıcı düşünme, sorumluluk alma, kurallara uyma ve sorun çözme gibi birçok yönden gelişimine katkısı olabilir. Diğer taraftan eğitsel oyunların sürekli kullanılması öğrenme hedeflerinin gerçekleşmesine engel olabilir. Bu durumda eğitsel oyunların diğer öğretim materyalleriyle birlikte kullanılması ve dengeli bir yaklaşım benimsenmesi önemlidir.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenleri geri bildirim amacıyla ölçme ve değerlendirme araçlarını kullanmaktadırlar. Bu bulgu, DKAB öğretmenlerinin öğrenci başarılarını izlemek ve öğretim sürecini ölçme değerlendirme işlemi sonucuna göre ayarlamaları için oldukça önemlidir. Bu durumda değerlendirme sonucuna göre derste kullanılan öğretim yöntemi, teknolojisi veya öğretim materyali değişiklik gösterebilir.

Son olarak araştırmaya katılan DKAB öğretmenleri dersten artan zamanı değerlendirmek amacıyla video, animasyon ve oyun araçlarını kullanmaktadırlar. DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 kullanım amaçlarıyla ilgili farklı amaçları işaretlemeleri mümkün olduğu halde “dersten artan zamanı değerlendirmek” ifadesini tercih etmeleri, onların zamanı verimli kullanma konusunda sorun yaşadıklarını, bu araçların kullanım amacı konusunda yeterince bilinçli olmadıklarına işaret olarak görülebilir. Nitekim öğretim sürecinde kullanılan araçların tamamının öğrenme sürecine katkı sağlamak amacıyla kullanılması gerekmektedir. Dolayısıyla iyi planlanmış bir din öğretimi sürecinde “dersten artan zaman” diye bir şeyin söz konusu olmayacağı söylenebilir. Ancak yine de bu kategorideki öğretmenlerin, öğrencilerin görsel ve işitsel hafızalarına hitap ettikleri söylenebilir. Öte yandan video ve animasyon gibi araçların gereğinden fazla kullanılması, öğrenme sürecini olumsuz etkileyebilir. Öğrencilerin yoğun bir şekilde görsel ve işitsel uyarılara maruz kalmaları dikkat dağınıklığı, konsantrasyon bozukluğu gibi problemlere sebep olabilir.

Tüm bu sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde DKAB öğretmenlerinin öğrencilerin öğrenme yaşantılarını zenginleştirmek için çeşitli araçlardan farklı amaçlarla yararlandıkları söylenebilir. Ayrıca bu bulgu, DKAB öğretmenlerinin farklı öğretim materyallerini kullanmaya açık olduğuna işaret olarak görülebilir. Bu durumda, DKAB öğretmenlerinin sadece geleneksel yöntemleri kullanmaktan ziyade güncel öğretim teknolojilerinden yararlanmaya çalıştıkları ve öğrenme hedeflerine en uygun aracı seçmek için çaba sarf ettikleri söylenebilir.

Sonuç

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarını tanıma durumlarını, hangi Web 2.0 araçlarını ne sıklıkta ve hangi amaçla kullandıklarını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın sonuçlarına göre, DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarına yönelik yüksek bir

farkındalıklarının olduğu ve bunları kullanım sıklıklarının genel olarak yüksek düzeyde olduğu anlaşılmıştır.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun Web 2.0 araçları konusunda belirli düzeyde bilgi sahibi olduğu ve kendilerini bu konuda geliştirmeye çalıştıkları söylenebilir. DKAB öğretmenleri; Kahoot, Google Slaytlar, Google Drive, Canva vd. gibi Web 2.0 araçlarından yararlanmaya çalışmaktadırlar. Diğer taraftan katılımcıların yaklaşık %23'ünün Web 2.0 araçları konusunda yanlış bilgi sahibi olduğu ya da bu araçların kullanımı konusunda bilgisi olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin büyük bir bölümü (%92,48) Web 2.0 araçlarının çeşitli gerekçelerle (kalıcı öğrenme, çağa ayak uydurma, dikkat çekme, verimli-eglenceli ders işleme, eğitim ortamını zenginleştirme, birden fazla duyu organına hitap etme, geri bildirim, ders dışında eğitim, öğrenci motivasyonunu artırma, zaman ve maliyet tasarrufu vb.) din öğretimi faaliyetlerinde kullanılması gerektiğini, bunun bir ihtiyaç olduğunu belirtmektedirler. Araştırma bulguları, yakın zamanda yapılan başka bir araştırmayla uyumlu bir şekilde eğitimde teknoloji kullanımının önemine (Can vd., 2023, s. 9) işaret etmektedir. Bu bağlamda söz konusu öğretmenlerin bahsi geçen araçların işlevleri konusunda belirli bir farkındalığa sahip oldukları ve eğitimde teknoloji kullanımını önemsedikleri söylenebilir.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (%51,9) Web 2.0 araçlarını üretici olarak değil, tüketici olarak kullanmaktadır. Web 2.0 araçları ile öğretim materyali üretebilen öğretmenlerin oranı %34,6'dır. Bu durumda Web 2.0 araçları konusunda yeterli eğitim almayan öğretmenlerin hazır materyallere yöneldiği söylenebilir. Ayrıca bu bulgu, DKAB öğretmenlerinin önemli bir kısmının Web 2.0 araçlarıyla öğretim materyali hazırlama konusunda kendilerini geliştirmedikleri veya çaba sarf etmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Hâlbuki gelişen teknolojik imkânlar sayesinde DKAB öğretmenlerinin daha fazla materyal üretme çalışmaları yapması, bu konuda ilerleme kaydetmeleri beklenmektedir. Özellikle dijital öğretim materyali üretimi konusunda öğretmenlerin kendilerini geliştirmesi gerekmektedir.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin (bazen cevabını verenlerde dâhil olmak üzere) Web 2.0 araçlarından; fotoğraf araçlarını %88, video araçlarını %87.2, sunum araçlarını %86.5, oyun araçlarını %79.7, ölçme değerlendirme araçlarını %77.4, kavram haritası ve diyagram araçlarını %75.2, animasyon araçlarını %69.9, sosyal medya araçlarını %66.2, infografik araçlarını %57.9, artırılmış ve sanal gerçeklik araçlarını %30.9, (EBA haricindeki) LMS araçlarını %23.3 oranında kullandıklarını ifade ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Buna göre, DKAB öğretmenlerinin Web 2.0 araçlarının çoğunun kullanımı konusunda belli bir düzeyi yakalayabildikleri ancak artırılmış ve sanal gerçeklik araçlarından yararlanma konusunda beklenen düzeye gelemedikleri söylenebilir. Benzer şekilde EBA haricindeki LMS araçlarının da din öğretiminde kullanımının yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenleri dikkat çekme amaçlı olarak en çok fotoğraf, video ve sunum araçlarını; kalıcı öğrenme amaçlı olarak sunum, video, kavram haritası ve diyagram araçlarını; eğlenceli ders işlemek amacıyla oyun, video ve animasyon araçlarını; geri bildirim amacıyla ölçme ve

değerlendirme araçlarını; dersten artan zamanı değerlendirmek amacıyla video, animasyon ve oyun araçlarını kullanmaktadırlar.

Sonuç olarak geçmiş yıllara kıyasla DKAB öğretmenleri dijital öğretim materyallerinden ve Web 2.0 araçlarından faydalanma bakımından daha iyi bir durumda bulunmaktadırlar. DKAB öğretmenlerinin, Web 2.0 araçlarını kullanarak derslerini zenginleştirmeye çalıştıkları, etkili öğretimi artıracak araçlardan yararlandıkları, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurdıkları söylenebilir. Diğer taraftan DKAB öğretmenleri, artırılmış ve sanal gerçeklik araçlarıyla (EBA haricindeki) LMS araçlarından yeterince faydalanmamakta, faydalandıkları diğer araçları da genelde tüketici olarak kullanmaktadırlar. Bu durumda DKAB öğretmenlerine yönelik “Web 2.0 araçlarıyla materyal üretme” konulu mahalli hizmet içi eğitim kursları düzenlenmesi önemli bir ihtiyaçtır. Bu eğitimlerin yüz yüze ve uygulamalı olarak yapılması öğretmenlerin gelişimine önemli ölçüde katkı sağlayabilir. Web 2.0 araçlarından haberdar olmayan öğretmenlere yönelik; bu araçların kullanımıyla ilgili dergi, kitapçık vb. materyaller bilgilendirme amaçlı olarak dağıtılabilir.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul izni, Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Kurulu’ndan 22/02/2022 tarihinde alınmıştır.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Kaynakça

- Akyürek, S. (2003). Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Derslerinde Kavram Haritalarının Kullanımı. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), Article 3. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29198/312591>
- Akyürek, S. (2015). *Din Öğretimi: Model, Strateji, Yöntem, Teknikler* (4. Basım). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Altamimi, B. (2021). A Program for Teaching Islamic education Using Infographic Technology to Develop Religious Concepts among Fourth-Grade Pupils. *Journal of Research in Education and Psychology*, 36(2), 167-202. <https://doi.org/10.21608/mathj.2021.56238.1066>
- Altunkaynak, M. (2021). Din öğretiminde teknoloji kullanımı: Kahoot! örneği. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 1(24 Kasım Öğretmenler Günü Özel Sayısı), Article 24 Kasım Öğretmenler Günü Özel Sayısı. <http://www.uleder.com/index.php/uleder/article/view/13>
- Arıcı, İ. (2018). Din Dersi Öğretmeni Yetiştirme Faaliyetlerinin Dünü Ve Bugünü. *Journal of International Social Research*, 11(56), 877-884. <https://doi.org/10.17719/jisr.20185639056>
- Baltacı, A., & Aydın, Y. (2019). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem ve Tekniklerine Yönelik Tutumları. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(1), Article 1. <https://dergipark.org.tr/en/pub/etad/issue/46499/487224>
- Bulut, N. (2022). *İlkokul/ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde animasyon ve görsel etkinlik kullanımının değer eğilimine etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Can, R., Sülun, O., Böçkün, M., & Duman, H. G. (2023). Öğretmenlerin eğitimde teknoloji kullanımına yönelik görüşleri. *Cihanşümül Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), Article 5. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cihansumul/issue/76693/1279414>
- Çetin, Ü., & Mahiroğlu, A. (2008). ARCS motivasyon modeli uyarınca tasarlanmış eğitim yazılımının öğrencilerin akademik başarısına ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), Article 3. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefad/856002>
- Çınar, F. (2016). Din Öğretiminde Öğretmen Yetiştirme Sorunu. *Journal of International Social Research*, 9(46), 493-513. <https://doi.org/10.17719/jisr.20164622617>
- Çukurbaşı, B., Çam, E., & Kıyıcı, M. (2022). Web 2.0, 3.0, 4.0... İlerlemenin Neresindeyiz? İçinde B. Çukurbaşı, E. Çam, & M. Kıyıcı (Ed.), *Öğretim Teknolojilerinde Web Araçları: Uygulamalar, Araştırmalar ve Eğilimler* (ss. 2-18). Pegem Akademi.
- Demir, R. (2008). *Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin derslerde araç-gereç kullanma bilgi ve alışkanlıkları (Adana örneği)* [Yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Demir, R. (2020). "Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretimi Dersi"nde artırılmış gerçeklik uygulamalarının öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 20(1), Article 1. <https://doi.org/10.30627/cuilah.728433>

- Ekici, S., & Yılmaz, B. (2013). FATİH Projesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(2), Article 2. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tk/issue/48832/622078>
- Europe Internet Users and Population Statistics*. (t.y.). Geliş tarihi 02 Mart 2023, gönderen <https://www.internetworldstats.com/stats4.htm>
- Gürer, B., & Arslan, N. (2017). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Eğitsel Oyun Yöntemi ile Öğretimin Öğrenci Başarısına ve Derse Tutumuna Etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34), Article 34. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/37287/430586>
- Karaman, S., Yıldırım, S., & Kaban, A. (2008). *Öğrenme 2.0 Yaygınlaşıyor: Web 2.0 Uygulamalarının Eğitimde Kullanımına İlişkin Araştırmalar ve Sonuçları*. XIII. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi / Prof. Dr. Niyazi Karasar* (27. bs). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Korkmaz, G. (2007). *İlköğretim II. kademedeki görev yapan din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretmenlerinin çalışma yapılarını kullanma durumları (Kayseri örneği)* [Yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Korkmaz, G. (2012). İlköğretim DKAB Dersi Öğretmenlerinin Öğretim Araç ve Materyallerini Kullanma Durumları (Kayseri Örneği). *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15, 79-110.
- Korkmaz, M. (2017). Din Dersi Öğretmenlerinin Bir Öğretim Materyali Olarak Filmleri Kullanma Durumları. *Bilimname*, 2017(33), Article 33. <https://doi.org/10.28949/bilimname.345561>
- Korkmaz, M. (2018). İmam Hatip Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Materyal Geliştirme Durumları. *Bilimname*, 2018(35), Article 35. <https://doi.org/10.28949/bilimname.380607>
- Korkmaz, M. (2021). *Din Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme*. Kimlik Yayınları.
- Korkmaz, Ö., Vergili, M., Çakır, R., & Erdoğan, F. U. (2019). Plickers Web 2.0 Ölçme ve Değerlendirme Uygulamasının Öğrencilerin Sınav Kaygıları ve Başarıları Üzerine Etkisi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), Article 2. <https://dergipark.org.tr/en/pub/gebd/issue/47331/518131>
- Köse, U., & Deperlioğlu, Ö. (2010). *Web 2.0 teknolojilerinin eğitim üzerindeki etkileri ve örnek bir öğrenme yaşantısı*. 12. Akademik Bilişim Konferansı, Muğla.
- Kutlu, M. O., Polat, Y., & Döşlü, A. (2014). Ortaöğretim 10. Sınıf Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dersinde Web Tabanlı Portfolyo Kullanımı: Adana İlinde Bir Çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), Article 1. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cusosbil/358302>
- Lonn, S., & Teasley, S. D. (2009). Saving time or innovating practice: Investigating perceptions and uses of Learning Management Systems. *Computers & Education*, 53(3), 686-694. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2009.04.008>

- Özdemir, M. (2010). *İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Dkab Derslerinde Öğretim Materyali Hazırlama Ve Kullanma Durumu* [Yüksek lisans tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi.
- Özpinar, İ. (2020). Preservice Teachers' Use of Web 2.0 Tools and Perspectives on their Use in Real Classroom Environments. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 11(3), Article 3. <https://doi.org/10.16949/turkbilmat.736600>
- Tuzcuoğlu, N., & Hastürk, G. (2022). Kırsal alanda görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin teknolojik okuryazarlıklarının incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2022(19), Article 19. <https://doi.org/10.46778/goputeb.1084315>
- TÜİK Kurumsal. (2021, Ağustos 26). [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437)
- Uçar, R. (1998). *Lise din kültürü ve ahlak ders programlarının uygulanmasındaki problemler* [Yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.
- Yavuz, V. (2020). İlköğretimde Eğitim Materyali Olarak İnfografik Kullanımı. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(2), Article 2. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.658844>
- Yeşiltaş, E., & Turan, R. (2015). Sosyal Bilgiler öğretimine yönelik geliştirilen bilgisayar yazılımının akademik başarı ve tutuma etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), Article 5. <https://dergipark.org.tr/en/pub/goputeb/381356>
- Yıldırım, Y. S., & Perdahçı, Z. N. (2019). Eğitimde interaktif infografik kullanımının öğrenci başarı, tutum ve motivasyonuna etkisi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 9(3), Article 3. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tojdac/issue/46322/582151>
- Yorulmaz, B. (2013). Pepee çizgi filminin din ve değerler eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(24), 438-448. <https://kutuphane.marmara.edu.tr/dosya/kutuphane/form-files/382//1584006987.pdf>
- Yünkül, E. (2019). Çoklu Ortam Öğrenme Materyalinin Akademik Başarıya ve Kalıcılık Düzeyine Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2), Article 2. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2701>.

